

Convenant Memo

Update rondom Convenant Digitaal Bewustzijn Online Leefomgeving

25 juni 2024

Voorwoord

Voor u ligt het eerste voortgangsdokument van het Convenant Digitaal Bewustzijn Online Leefomgeving Amsterdam. Deze memo is bedoeld om u te informeren en te inspireren over de initiatieven en activiteiten waaraan de convenant partijen hebben gewerkt en momenteel aan werken. Inspiratie is stimulatie!

Het eerste jaar van het Convenant is succesvol verlopen. Nieuwe partijen hebben zich aangesloten, deelnemende partijen hebben elkaar leren kennen, partijen zijn gezamenlijk in actie gekomen en er wordt steeds intensiever samengewerkt aan diverse projecten.

In deze memo nemen we u graag mee door drie hoofdstukken: Terugblik, Aan de slag met digitaal bewustzijn, We gaan naar voren. Met de introductie van deze memo gaat het Convenant een nieuwe fase in. Een fase waarbij we het Convenant verder uitbouwen en de potentie benutten om te versnellen op digitaal bewustzijn in Amsterdam.

Rosa Louwerse - Manager Digital Rights House

Terugblik

In een snel digitaliserende wereld, waarin voortdurend nieuwe technologieën opkomen, is het cruciaal om digitaal bewustzijn te stimuleren. Naast digitale vaardigheden en toegang tot het internet is het essentieel dat iedereen ook digitaal bewust is en de kansen en risico's van onze online leefomgeving kan onderscheiden. In een wereld met meer technologie moet de mens altijd centraal blijven staan. Vanuit deze ambitie heeft Digital Rights House het initiatief genomen om het Convenant Digitaal Bewustzijn Online Leefomgeving in Amsterdam op te willen zetten.

Naar aanleiding van positieve ervaringen met een vergelijkbaar Convenant in Helmond, werd in december 2022 verkend of het mogelijk was om eenzelfde Convenant in Amsterdam op te zetten. Uit gesprekken met het Iedersland College van Stichting ZAAM en de stedelijke werkgroep van Samen voor Jongeren Amsterdam kwam naar voren dat er een behoefte was om samen te werken op het gebied van digitaal bewustzijn en om dit thema meer aandacht te geven. De online leefomgeving van kinderen en jongeren kan immers worden gezien als een vierde socialisatiedomein, naast thuis, de straat en school. Door de grenzeloosheid van de online leefomgeving manifesteert deze zich ook binnen de andere socialisatiedomeinen. Dit noodzaakt om de praktijk van het jongeren- en welzijnswerk en het onderwijs te verbinden. Ook vanuit gemeentelijk perspectief werd de kans gezien om vanuit de portefeuille van de wethouder Digitale Stad en Publieke Gezondheid het Convenant te steunen.

Start op 21 juni 2023

In Amsterdam moet iedereen in staat zijn om op een veilige, gezonde en verantwoorde manier deel te nemen aan de (digitale) samenleving. Dit omvat meer dan alleen digitale toegankelijkheid, digitaal bezit en digitale vaardigheden. Het betekent ook dat inwoners bewust zijn van wat deelname aan de digitale wereld hen biedt en wat de risico's zijn; Digitaal bewustzijn.

Met deze ambitie ondertekenden Samen voor Jongeren Amsterdam (SvJA), Stichting ZAAM, Gemeente Amsterdam en Digital Rights House op 21 juni 2023 het Convenant Digitaal Bewustzijn Online Leefomgeving. Met de ondertekening tonen de partijen hun ambitie en inzet om zelfstandig en/of in gezamenlijkheid digitaal bewustzijn te stimuleren van alle Amsterdammers, de directe belanghebbenden van hun respectievelijke organisatie in het bijzonder, alsmede hun stakeholders. Met een focus op het creëren van een veilige en leuke digitale leefwereld voor kinderen, jongeren en jongvolwassenen waarbij aandacht wordt besteed aan identiteitsontwikkeling, weerbaarheid en inclusie.

Ondertekenaars van het Convenant namens deelnemende organisaties op 21 juni 2023 v.l.n.r Solange Jacobsen, Jake Blok, Laya Leysner, Daan van Hooff en wethouder Alexander Schoites

Naast het stimuleren van digitaal bewustzijn werken de partijen samen aan een steviger fundament voor digitale mensenrechten voor iedereen in de stad. Door toenemend gebruik van technologie staat dit fundament onder druk. Door samen te werken aan de totstandkoming en uitvoering van de Digitale Rechten Agenda, wordt er aan een steviger fundament gewerkt. Ook zorgt dit ervoor dat digitaal bewustzijn voortdurend op de agenda blijft zowel binnen de eigen organisatie als daarbuiten.

Aan de slag met digitaal bewustzijn

Het afgelopen jaar is er veel gebeurd om digitaal bewustzijn in Amsterdam te stimuleren. Nieuwe partijen hebben zich aangesloten bij het Convenant, partijen hebben samengewerkt aan het organiseren van momenten waar er werd geluisterd ten behoeve van de Digitale Rechten Agenda, en hebben deelnemende partijen zelfstandig binnen de eigen organisatie stappen gezet om met het thema aan de slag te gaan. Hieronder volgt een aantal voorbeelden waaraan zoal wordt gewerkt.

Partijen zelfstandig aan de slag

Digital Rights House

De coördinatie van het Convenant is opgepakt door Digital Rights House, met als ambitie om alle betrokken partijen te inspireren en aan te moedigen om zelfstandig binnen hun eigen organisatie aan de slag te gaan met de thema's van het Convenant. Digital Rights House streeft ernaar om de uitvoering van de acties binnen het Convenant te versnellen door

producten te ontwikkelen die ten goede komen aan het Convenant en tegelijkertijd de praktijk van de deelnemende organisaties te verbinden. Zo is gesignaleerd dat er een behoefte bestaat aan gezamenlijke toegang tot alle content over digitaal bewustzijn die door de partijen van het Convenant is geproduceerd. Dit zal niet alleen helpen bij het versnellen van digitaal bewustzijn binnen de doelgroep, maar ook inzicht geven in welke materialen ontbreken met betrekking tot de nieuwe digitale technologieën die op ons afkomen.

Daarnaast is Digital Rights House bezig met de ontwikkeling van verschillende andere functies en initiatieven die bijdragen aan de doelstellingen van het Convenant. Er wordt gewerkt aan:

- Ontwikkeling van een 'Open Contentkit' voor digitaal bewustzijn
- De Hotline Partnership waarbij gezamenlijk wordt verkend hoe een tweedelijns van een Hotline voor digitale mensenrechten moet worden ingericht
- Kansenplatform Digital Rights Day met hoogtepunt 10 december internationale mensenrechten dag
- Privacy Requirements product voor jongeren
- Digitale Rechten Agenda
- Convenant als infrastructuur

Samen voor Jongeren Amsterdam (SvJA)

De samenwerking SvJA richt zich op het bieden van een sterk en toegankelijk jongerenwerk en straathoekwerk vanuit het perspectief van jongeren. SvJA ziet dat steeds meer jongeren extra

ondersteuning nodig hebben. Zij zijn kwetsbaar omdat ze problemen hebben op een of meerdere leefdomeinen: school, de wijk, thuis en online. Waarbij de online leefomgeving invloed heeft op de andere leefdomeinen. De stedelijke werkgroep digitaal jongerenwerk van SvJA focust zich op digitaal jongerenwerk, waarbij de nadruk ligt op het jongeren- en welzijnswerk in relatie tot de online leefomgeving van jongeren. Er wordt gewerkt aan:

- Online Jongeren Trend Monitor
- E-learning over digitaal jongerenwerk voor jongerenwerkers binnen SvJA
- Kennisdeling en deskundigheidsbevordering middels momenten en internationale reis

Gemeente Amsterdam

De gemeente Amsterdam heeft het afgelopen jaar haar nieuwe Agenda Digitale Stad voor 2023-2026 gedeeld. De agenda gaat over de visie en inzet op het gebied van digitalisering. In deze editie van de agenda staat een 'menselijke', 'betrouwbare' en 'toekomstbestendige' digitale stad centraal. Technologie moet voor de mens werken, en niet andersom. Ook het Convenant wordt in de agenda genoemd. Een van de focusgebieden voor de komende tijd is het (online) welzijn en de veiligheid van jongeren.

Op hoofdlijnen wordt er door de gemeente vanuit verschillende directies gewerkt aan:

- Het organiseren van zaken die nodig zijn in het tegengaan van negatieve effecten maar ook bij het aansluiten op de online leefwereld van jongeren

- Kennisbevordering en kennisuitwisseling onder ambtenaren en professionals
- Het digitaal weerbaarder en bewuster maken van jongeren en hun directe omgeving over de risico's en kansen van de online leefwereld

Stichting ZAAM

De 23 scholen die deel uitmaken van Stichting ZAAM bieden een breed aanbod van onderwijs aan: van praktijkonderwijs tot gymnasium. Binnen de organisatie van Stichting ZAAM wordt er met de scholen gewerkt aan:

- Een gezamenlijk Leernetwerk waarbij digitaal bewustzijn van alle leerlingen voorop staat
- Besteding van aandacht aan digitaal bewustzijn van alle professionals en het beleid van Stichting ZAAM als het gaat om de omgang en gebruik van digitale middelen op school en in het werk

Nieuwe partijen aan de slag

Het afgelopen jaar hebben nieuwe partijen zich bij het Convenant aangesloten en zijn zij elk op hun eigen manier aan de slag gegaan. Zo heeft de Ombudsman Metropool Amsterdam zich tijdens een Vertel Me Alles Sessie van Digital Rights House laten inspireren en stimuleren om de verhalen en input van informele leiders uit de wijken te vertalen naar de eerste Digital Rights House Lecture, uitgesproken op 10 april 2024. Een van de aanbevelingen die hieruit voortkwam richt zich op de primaire doelgroep van het Convenant. De Ombudsman benadrukt dat de jonge generatie het heft in eigen hand moet nemen en aan de slag moet gaan met het belang van digitale geletterdheid op scholen. In het kader van de Lecture wordt digitale geletterdheid niet alleen gezien als vaardigheden

en toegang. Ook digitaal bewustzijn speelt een rol. Psychologie Praktijk Mensrijk werkt dagelijks met de doelgroep van het Convenant. Hun werkwijze is erop gericht om het beste uit cliënten te halen, zonder zich alleen te focussen op diagnoses. De impact van de online leefomgeving is een dagelijks terugkerend thema in hun praktijk. Om nog laagdrempeliger met jongeren in gesprek te gaan, biedt de praktijk nu ook online psychologische ondersteuning aan voorjongeren tussen 12 en 18 jaar. Een van de redenen hiervoor is dat jongeren zich in hun vertrouwde omgeving vaak veiliger voelen om te praten over wat er speelt, en online is een van die omgevingen.

Ook Cybersoek heeft zich aangesloten bij de gezamenlijke ambitie van het Convenant. Cybersoek zet zich al jaren in voor digitale zelfredzaamheid van inwoners van Amsterdam middels ondersteuning en educatie. Het is een plek waar Amsterdammers elkaar ontmoeten rondom cyber vraagstukken. De Cyberbank van Cybersoek geeft mensen met een stadspas in Amsterdam de mogelijkheid om een laptop te krijgen. In samenwerking met Digital Rights House werken zij mee aan de Hotline Partnership waarbij wordt verkend hoe Cybersoek zich kan inzetten als partij waarnaar kan worden doorverwezen.

Stichting You are Your Profile verzamelt en documenteert verhalen van mensen over de impact van technologie in de maatschappij. De stichting heeft inmiddels 2 documentaires gemaakt en internationale erkenning gekregen op human rights filmfestivals. Door het tekenen van het Convenant is de ambitie uitgesproken om de verhalen en content die de stichting heeft en maakt beschikbaar te stellen in de Open Contentkit waar Digital Rights House aan werkt.

Gezamenlijk aan de slag

Na het tekenen van het Convenant in juni 2023, hebben partijen meermaals elkaar opgezocht voor de organisatie van verschillende activiteiten. Zo hebben partijen bijgedragen aan de organisatie van de Vertel Me Alles sessies van Digital Rights House waarbij onder andere input is opgehaald voor de Digitale Rechten Agenda. Ook is input gegeven aan wethouders, is er een gezamenlijk programma in Pakhuis de Zwijger met TV uitzending gemaakt en heeft kennisdeling plaatsgevonden onder andere door een webinar.

Er is gewerkt aan:

- Vijf Vertel Me Alles sessies met o.a wethouders (Alexander Scholtes en Marjolein Moorman), de Ombudsman, directeuren en stadsdeelvoorzitter
- Werkbezoek wethouder Alexander Scholtes aan middelbare school met publicatie Telegraaf en input van Praktijk Mensrijk
- Input Praktijk Mensrijk en Digital Rights House voor *In Gesprek met Programma* van Pakhuis de Zwijger waarbij Wethouder Scholtes te gast was
- Gezamenlijk programma in Pakhuis de Zwijger - Aan de slag met digitaal bewustzijn met AT5 opname
- Webinar + handreiking aanpak van cyberpesten van professionals door SvJA en Stichting ZAAM

Groei van het Convenant

Bij de start van het Convenant hebben 4 partijen zich aangesloten. Voor een volledig beeld van het netwerk dat het Convenant beslaat, is het goed te realiseren dat bij de start van het Convenant er in feite 31 labels

betrokken zijn. Zo bestond SvJA bij ondertekening uit 6 jongerenwerk/welzijnswerk organisaties en zijn er 23 middelbare scholen aangesloten bij Stichting ZAAM. Samen met Gemeente Amsterdam en Digital Rights House maakt dit 31 betrokken labels bij het ondertekenen van het Convenant. Op moment van schrijven zijn er 7 labels bij het Convenant bijgekomen. Binnen SvJA zijn Elance Academy Stichting IMD en Versa Welzijn aangesloten. Dit maakt dat SvJA nu een samenwerking is van 9 organisaties. Nieuwe ondertekenaars van het Convenant in dit eerste jaar zijn Praktijk Mensrijk, Stichting Cybersoek, Stichting You are Your Profile en de Ombudsman Metropool Amsterdam. In totaal zijn er nu 38 labels betrokken bij het Convenant.

Van netwerk naar infrastructuur

De 38 betrokken labels van het Convenant Digitaal Bewustzijn Online Leefomgeving vormen samen een uitgebreid netwerk in Amsterdam. Met gezamenlijk ruim 200 fysieke locaties verspreid over de stad, kan dit netwerk met recht een infrastructuur worden genoemd. Heel Amsterdam is vertegenwoordigd, wat zorgt voor een brede dekking en toegankelijkheid voor de doelgroep. Met dit netwerk ontstaat een potentieel bereik dat niet alleen kinderen, jongeren en jongvolwassenen omvat maar ook hun ouders, opvoeders, en professionals. Deze professionals werken samen met andere partijen, zoals de gezondheidszorg en organisaties in het publieke domein, waardoor het bereik en de impact verder worden vergroot.

Organisatie

Zoals beschreven, wordt het Convenant gecoördineerd door Digital Rights House. Het voornaamste doel van deze coördinatie in de startfase

van het Convenant, was om partijen te inspireren en aan te moedigen zelfstandig aan de slag te gaan met de thema's van het Convenant binnen hun eigen organisaties. Dit is onder andere gerealiseerd door middel van vele kennismakingen, presentaties en individuele gesprekken. Daarnaast is er regelmatig contact en overleg geweest tussen de kwartiermakers van het Convenant, de directeur van het Iedersland College en de Stedelijk projectleider Digitaal Jongerenwerk namens 'Samen voor Jongeren Amsterdam'.

Na dit eerste pioniersjaar is het tijd om de organisatie van het Convenant naar een volgende fase te brengen. Een van de stappen in dit proces is de introductie van deze memo. Daarnaast wordt er gekeken naar de mogelijkheden van het opzetten van een Convenant-werkgroep en wordt de behoefte verkend naar een eventueel periodiek gezamenlijk overleg tussen alle deelnemende partijen.

Observaties uit de stad

Door zowel zelfstandig als in gezamenlijkheid aan de slag te gaan om digitaal bewustzijn onder kinderen, jongeren en jongvolwassenen in Amsterdam te bevorderen, zijn er diverse observaties en inzichten ontstaan die kunnen inspireren. Deze zijn:

- De multi-inzetbare themakaarten Online Weerbaarheid van SvJA voor jongerenwerkers en straathoekwerkers
- Het oppakken van de nieuwe thema's *privacy* en *cyber* door partijen van het Convenant
- De aandacht van de Burgemeester en wethouders van Amsterdam op het thema online leefomgeving

- De wens om extra aandacht te besteden aan het gebruik van data van leerlingen op school binnen de schoolsystemen en de bewuste keuze om bepaalde middelen op school rondom informatie beheer in te zetten
- De potentie van de fysieke locaties en de wens van partijen om locaties beschikbaar te stellen voor digitaal bewustzijn thema's
- De kans van het creëren van producten die het Convenant dienen zoals de Open Contentkit
- De wens van professionals in de praktijk om meer te worden gehoord
- De wens van jongeren- en welzijnswerkers om digitaal weerbaarder te worden
- De wens voor speciale aandacht voor de gaming omgeving ten aanzien van digitaal bewustzijn

We gaan naar voren

Het Convenant Digitaal Bewustzijn Online Leefomgeving is gegroeid. Nieuwe partijen hebben zich aangesloten, verschillende producten worden door partijen ontwikkeld en er vinden gezamenlijke momenten plaats. Deze groeipotentie willen we gaan benutten om digitaal bewustzijn nog meer aandacht te geven. We gaan in de versnelling. Zoals beschreven zijn er nu 38 labels betrokken bij het Convenant. Naar voren toe zullen we extra aandacht besteden aan het inspireren en stimuleren van alle labels om bij te dragen, ieder op hun eigen manier. Van gezamenlijke Vertel Me Alles sessies tot bijdrages aan de ontwikkeling van de producten zoals de Open Contentkit.

Ook zal er in gezamenlijkheid worden gewerkt om op 10 december aanstaande op internationale dag van de mensenrechten extra aandacht te vragen voor digitaal bewustzijn middels activiteiten en campagnes waarbij het kansenplatform Digital Rights Day zal worden ingezet.

Daarnaast willen we ons richten op de potentie van de zogenoemde infrastructuur van de ruim 200 fysieke locaties. Ook de potentie van alle online omgevingen van de 38 labels willen we graag verkennen om digitaal bewustzijn te stimuleren.

In het kader van de Digitale Rechten Agenda van Digital Rights House is het belangrijk om de verkenning van deze infrastructuur te benadrukken. Het luisteren naar de inwoners van de stad over digitaal bewustzijn en de impact van technologie op hun dagelijks leven is essentieel. De potentie van deze infrastructuur biedt ook de mogelijkheid voor een stadsdekkende luisterfunctie.

Tegelijkertijd zal de noodzaak ontstaan van een ontvangstfunctie voor alles wat is gehoord ten behoeve van de Gemeente Amsterdam. Er zal ook aandacht worden besteed aan het verkennen van mogelijkheden om deze ontvangstfunctie op een effectieve manier in te richten.

Impressies

Afsluitend

Deze eerste Convenant Memo biedt informatie en inspiratie over de initiatieven en activiteiten rondom het Convenant Digitaal Bewustzijn Online Leefomgeving in Amsterdam.

Het is inspirerend om te ervaren hoeveel energie en motivatie er is bij de convenant partijen en in de stad rondom het thema digitaal bewustzijn. Een BIG THANK YOU aan iedereen die het afgelopen jaar heeft bijgedragen op welke manier dan ook. We kijken uit naar de komende tijd en nodigen iedereen van harte uit om mee te doen en de lat op digitaal bewustzijn in Amsterdam te verhogen.

Aan het einde van dit jaar volgt een nieuwe memo. Heeft u vragen naar aanleiding van deze eerste memo, neem contact op met Rosa Louwerse via de mail - rosa@digitalrightshouse.org.

